

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angeljček“

Štev. 7.

V Ljubljani, 1. julija 1901.

Leto XXXI.

Ob zibeli.

Zaspančkaj, moje detece,
Zatisni v sen oko,
Pri tebi čuje mamica,
In angeljčki čujejo.

Sedaj še, ljubo detece,
Pač spavaš brezskrbno,
A skoraj, skoraj spavalo
Ne bodeš več mirno.

Ah, zlati čas, veseli čas,
Ki zdaj se ti smehljá,
Prezgodaj bode le minul,
Prišel pa čas gorjá.

Objela duša bo bridkost
In sto in sto skrbi,
Tedaj zaman želelo boš
Nazaj mladostne dni.

Torej, prenežno detece,
Le spavaj še sladkó,
Ko v ljubki ti nedolžnosti
Še zemlja je nebó . . .

Aleksij Andrejev.

„Oče, kje je moja obleka?“

(Selko.)

Lahova Jerica je šla iz šole. Sama je šla — na samoti je stal njen dom, zato je hodila vedno sama. Ob poti so cvetele raznovrstne cvetlice. Zato je postala tuptatam, utrgala to ali ono cvetlico, igrala se ž njo nekoliko časa in jo vrgla zopet proč. Z obraza pa ji je sijalo veselje in zadovoljnost. Tekla je nekoliko, da bi prej povedala očetu, kolika sreča jo čaka: čez štirinajst dni pojde k prvemu sv. Obhajilu. Tekla je nekoliko časa — toda spomnila se je nekaj žalostnega in obstala. O, da je živa njena mamica, veliko bolj bi se veselila tega dne! In tudi mamica bi bila vesela, da bi ji stopile solze veselja v oči. Ali umrla je —. Že tri leta počiva v hladnem grobu. Očeta ima rada, vedno ga ljubi — le kadar preveč pije, tedaj ga nima rada, tedaj beži pred njim.

Res, Lah je nekoliko preveč pil. Ne sicer vedno — le včasih. Prodajal ni, da bi imel za pijačo. Njegov gozd je bil lep, njegova živina rejena. Ali, kadar je imel ravno denar in priliko, je pil.

Jerica je prišla domov. Vesela je hitela k očetu in mu povedala srečno novico.

Nato je tekla v sobo. Tam v materini skrinji je poiskala malo škatljico. Notri je hranila štiri srebrne goldinarje. Lansko leto, ko je bila pri birmi, ji jih je bila dala botra.

Vzela jih je in hitela k očetu:

„Oče, nate, kupite mi novo obleko, prav belo mi kupite!“

In dala je očetu denar.

Zvečer pa je stopil Lah doli k Novaku, da bi kupil hčerki obleko. Ob tej priliki si je hotel privoščiti tudi kozarec vina. Tudi to je moral storiti pri Novaku, ker je bil ta edini krčmar v vasi.

V pivnici je dobil več znancev. Ta ga je klical pit, oni ga je vabil, naj prisede k njemu. In Lah je sedel. Ali truden je bil od dnevnega dela, zato se mu ni ljubilo takoj vstati. In sedel je še dolgo v noč.

Na oknu domače hiše pa je slonela Jerica. Zrla je po poti, koder je bil odšel oče. Veselje ji je sijalo na obrazu — saj dobi lepo belo obleko in v nji bode pristopila k sv. Obhajilu.

Toda, ker očeta le ni bilo, začela je jokati.

Gori na nebu so svetile zvezdice — prav dosti jih je bilo — in nad zvezdami se je razprostiral sedej Onega, ki ga je želela prejeti deklica pri sv. Obhajilu. In ko je videl njene solzice, ki so prihajale iz nedolžnega srca, bil jih je še bolj vesel, kot milijonov in milijonov zvezdic, na katerih stoji njegov prestol.

Dolgo je jokala, dolgo zrla v tiho noč. Očeta ni bilo. Vlegla se je na posteljo in zaspala.

Komaj je prisvetila drugo jutro rdeča zarja, Jerica je bila že pokoncu. Hitela je vun. Dobiti je hotela očeta, da vidi, kaj so ji kupili.

Lah je bil že v hlevu pri živini. K njemu je stopila in vprašala s tako milim, nedolžnim glasom:

„Oče, kje je moja obleka, moja bela obleka?“

„Nisem še kupil — —.“

Tedaj pa je povedila glavico, in nekaj svetlega se je prikazalo v njenih očeh. Čez nekoliko časa je pogledala očeta tako proseče in tako očitajoče.

In v njenih velikih, očitajočih očeh je bral oče, koliko krivico je storil hčerki. Dala mu je denar, da ji kupi obleko — on ga je zapil! Kam ga je zapeljala pijača! In ko je videl pred seboj otožno hčerko, sklenil je, da se poboljša, poboljša popolnoma in za vedno. In kar je Lah sklenil, to je držal, to je izpolnil.

Jerici pa je rekel:

„Le potrpi, še danes ti kupim obleko.“

Se dopoldne je stopil gori v gozd s hlapcem. In najlepša hoja se je stresla in pala na tla s takim šumom, da so daleč naokrog zapustile ptice svoja gnezda. Lah je prodal hojo Novaku. Za skupljeni denar je kupil obleko.

In prišel je veseli dan. Jerica je šla k sv. Obhajilu. Lepa in čisto bela je bila njena obleka. Zmotila je celo jasne solnčne žarke. Mislili so, da je njeno krilce beli sneg. — Čudili so se, kje se je skrival tako dolgo. Napeli so vse svoje moči, da bi ga stopili. A zmotili so se!

Toda ko je stopala od Obhajila, tedaj je bila njena dušica še bolj bela, veliko bolj bela. Da so jo mogli videti radovedni solnčni žarki, še enkrat bi se bili zmotili in še za koliko bolj!

Med rožami . . .

Naše rože so vzkipele
Po vrteh,
Milici je zobke bele
Kazal smeh . . .

Pa kako se ona smeje
Brezskrbno,
Kadar rožam listke šteje —
Vice in nebo! —

Včasih lilijco popraša
Lilijca:
„Si-li bela, kakor naša
Milica?“

In krilatci, krog nje zbrani,
Se zasmeyejo . . .
Veterčki, poprej zaspani,
V laske ji zavejejo . . .

Josip Bekš.

Na nove maše dan.

(Sličica. — Napisal Josip Bekš.)

o so imeli Martinov gospod zapeti novo mašo, so postavili vaški fantje tam za župniščem celo vrsto malih in velikih topičev. Šerjakova Barba, tista, ki je imela skoraj vsako vaško gospodinjno na svoji strani, je postavila prav pred pokopališkim zidom šotor, pod katerim je razstavila vsakovrstno drago in ničvredno robo; postavila se je na sredo šotora, uprla roki v bok ter zrla škodoželjno na nasprotno stran, kjer so se zbirali ljudje okrog ravno takega šotora ter mešetarili s starim Primožkom, ki je imel na razpolago dokaj več blaga in drobiža, kakor ona.

„Človek bi ne verjel, kakšni so ti ljudje. Prav v tej-le vasi, kjer bodo danes prvič maševali Škofljančev gospod, sem bila rojena, krščena pred oltarjem svetega Lenarta — pa se mi postavi tisti Primož, ki je prišel — Bog ve odkod — prav pred nos — — — Nežka, Lenica — oh, saj pravim, ali sta res tudi vedve tako neumni; saj imam jaz ravno take robce, če ne boljših, saj se pri meni dobé ravno taki prstani, še bolj na debelo pozlačeni, kakor pri Primožu, ki samo slepari. Jemnasta, kako ste čudni, sosede smo si, pa dajeta zaslužka drugim.“

Tako je jadikovala Barba in se jezila nad svojima prijateljicama in Primožkom, ki ji bo snedel ves zaslužek.

V zvoniku so pa zapeli zvonovi tako milo in v srce segajoče, da se je stari berač Urh, ki je bil slep na desno oko in je imel pohabljeno levo nogo, nemudoma odkril in pričel z veselim delom rožnega venca. Z levim očesom pa je škilil prav lokavo na Barbo, h kateri se je slednjič vendar-le zateklo nekaj ženic, in na navidezno postrežljivega in prijaznega Primožka, katera oba sta obračala pozornost največ nase.

Ta-le Urh je bil sicer star, pohabljen, usmiljenja vreden, pa po vasi nič kaj priljubljen; imel je baje malce predolge prste. Ljudje mu niso nič prav zaupali, le logarjev dijak in gospod kapelan sta ga imela rada. Ljudem se je sicer nekam čudno zdelo, kako se morejo pečati tako učeni gospodje s takim človekom, ki ne zna brati ne pisati, ki je na eno oko slep, pa ki je poleg svoje nadložnosti celó nepošten, a gospod kapelan in logarjev, ki je študiral menda celó na Dunaju, sta ga imela rada. Urh je bil zgovoren človek, mož starega prepričanja — ljudska sodba mu je bila deveta briga in zato se je mogel prikupiti samo takim ljudem, ki so videli nekaj več kakor prvo novo mašo v vasi.

Mlaji pred cerkvijo so se na lahno zibali, raz zvonik pa je plapolalo dvoje mogočnih zastav v pozdrav srečnemu novomašniku. Za župniščem pa so se veselili fantje, mladi in čili, ter pridno nabijali pripravljene topiče.

Nad vasico in njenimi prebivalci, dobrimi in slabimi, pa se je godilo tisti trenutek nekaj velikega, nekaj slovesnega. Zdelo se je, da je vstal med njimi drugi Jozue, ki je bil zaukazal solncu, naj obstane, naj se i ono od-

počije od trudnega hoda, naj se i ono naslaja nad srečo in zadovoljnostjo novomašnika in njegovih starišev.

Tajinstven mir je zavladal v prirodi, ti dobri ljudje so skoro pozabili, da živé na zemlji, proti nebu je vzkipevala vroča molitev. V molitvi so bili vsi vaščani edini, v molitvi niso poznali nevoščljivosti, nad njimi je plavala takrat ljubezen in spremljala jo je udanost.

In solnce se je zazdelo nepremično, ljudje so postali bratje.

Mali raznoglasni čvetero-zvonček je zazvenel na rahlo iz cerkvice, z zvonika je zabrnel parkrat veliki zvon, za župniščem je počilo — ljudje pa so si trkali na prsi z novomašnikom: Gospod nisem vreden . . . Oh, še posebej njegov srečni oče, njegova radosti omamljena mati!

To je bil velik trenutek, važen trenutek, pomenljiv trenutek . . .

Sveto opravilo je bilo končano. Ljudje so se usuli iz cerkve, kakor čebele iz panja. Bili so veselih src, ene duše in istih misli.

Berač Urh je imel solzne oči . . . čutil je v sebi mnogo, mnogo . . . in molil je goreče iz srca. V obrabljeni klobuk so mu padali vinarji njegovih sovaščanov — prijateljev.

Barba in Primožek pa sta vzklikala med množico kupovalcev in kupovalk: „Kaj hočemo, vsi moramo živeti — vsi smo ljudje.“ — — Solnce je nadaljevalo svoj tir čez vesoljni nebesni svod. Martinov gospod pa so bili tisti dan najsrečnejši človek v vasi.

Kako je Mežnarjev Lojzek trikrat v enem dnevu jokal.

(Iz naše vasi. Zapisal F. Ks. Steržaj.)

I.

ako ti je ime?“

„Luš.“

Tako je navadno odgovarjal kratkohladni Mežnarjev Lojzek na stavljeno vprašanje.

Bil vam je to deček, majhen, okrogel, debel kakor štrukelj. Lička so se mu tresla, kakor beli pšenični žganci, zabeljeni z velikimi, mastnimi ocvirki. Na glavi je navadno nosil pleteno čepico, modre barve, s čopkom na vrhu. Najbrže radi tega, ker se je še nekoliko upirala njegovemu nagnenju in njegovi sili, kadar jo je hotel raztrgati. Oblečen je bil v petelinove hlačke s svitlimi gumbi. Oj ti gumbi! To so bili njegov največji ponos in veselje. Skrbno je pazil nanje, se li svetijo, ali so še vsi, in najbolj je bil vesel, kadar jih je kdo pohvalil. Ako pa si stal zraven njega in je videl, da se ne zmeniš za njegove gumbi, tedaj te je prijel za roko in rekel prav počasi:

„Lej, — brni, gumbi.“

„Srebrni ?“

„Mhm.“

„Kdo pa ti jih je dal ?“

„Teta in pa stric.“

„Kedaj pa ?“

„Ne — vem.“

„Daj jih meni ?“

„Jaa ?“ in neverjetno, skoro ježno te je pogledal.

„Ako jih ne daš, ti jih bom pa vzel.“

Tedaj pa je bil ogenj v strehi. Lušev obraz se je skremžil v najžalostnejše poteze, usteca so se mu raztegnila široko, široko in debeli prstek si je del v usta in zagodel ti je v vseh mogočih načinih.

A to se je le redko dogajalo, da bi Luš jokal. Le redkokedaj. Recimo na primer: kadar so oče posegli nad vrata, kjer so navadno hranili — i no, kaj bom govoril, saj veste, kaj mislim. Drugič je plakal, če si mu zagrozil, da mu bodeš porezal svitleče se gumbе na hlačah, tretjič je skremžil svoj obraz in solze so ga oblile tedaj, kadar ga je kdo podražil, da mu bode zob izdrl.

Vidite, v teh treh slučajih je Mežnarjev Luš jokal in prelival solze. A to je bilo redko kedaj, da bi dvakrat v enem dnevu, a trikrat? To se je zdelo njemu samemu skoro nemogoče. Niti na um mu ni prišlo kaj takega.

A vendar, nekoč se mu je pripetilo, da je jokal trikrat v enem dnevu. Zato se mi zdi ta dan v začetku njegovega slavnega in zgodovinskega življenja važen, da ga zapišem in za vedno ovekovečim. A vse tako, da Mežnarjev Luš niti vedel ne bo, da pišem dogodke onega, njemu tako bridkega dne, ki je v njem trikrat prelival grenke solze.

Začel bom. Le pazljivo poslušajte.

II.

Neko dopoldne je bilo okoli desete ure. Luš je sedel na trati pred drvarnico z nožem v roki in delal lopatice za mlinsko kolesce. Ravno prejšnji dan je deževalo, tako, da se je v jarku, ki je šel mimo Mežnarjeve hiše, nabralo precej vode, ki je polagoma tekla naprej ob glavni cesti. Tedaj je prišla Lojzku misel napraviti mlinsko kolesce, kakor ga je videl zadnjič na Žlincevem jarku. Naredil ga je bil Piskov Jakec tako, da sta neprestano tolkli dve kladveci po mali deščici. Slišalo se je prav, kakor bi v stopah luščili proso:

Klipe klope,
Mlin pod goro
Gre v kolope,
Da se trese
Pod in strop.
Klipe klope,
Klipe klop.

(Al. Merhar.)

To je bilo Lojzku tako zelo všeč, da bi ga bil najrajše izmaknil, a strah pred trdimi rokami Piskovega Jakca ga je obvaroval tatvine. Rad bi ga pa vendarle imel. — A ker to ni bilo mogoče, sklenil ga je sam napraviti. A to ni bilo tako lahko, kakor je mislil. Vrtal je in vrtal, rezal, dolbel, gladil, a vendar še vedno ni bilo mlinskega kolesca. Če je zasadil lopatico na eni strani, tedaj mu je druga izpala. Tako dolgo je delal, da se je naposled naveličal. Jezen je bil. Zagnal je palčico in lopatice na stran. In ker je menil, da mora nekaj zvrtati, tedaj je prijel modro čepico, ki je ležala v travi poleg njega in zasadil britev. Posledice si lahko mislite. Prevrtana čepica — in oče so se vspeli nad vrata. Po kaj? — Da bi izpodili pajka, ki je predel svoje tanke mrežice? ... O nikakor ne! Ampak, no, kaj bom pravil! Dovolj je, če vam povem, da se je nekaj minut pozneje od Mežnarjevih čul glasen jok in stok... Lojzek je prvič jokal tisti dan.

III.

Kakor sem povedal, je mali Luš prerezal modro čepico. Luknja na nji ni bila ravno majhna. In predno bi jo mati zašili danes, ko so imeli s perilom toliko dela, naj bi bil on razkrit? — O, ne... To je bilo že tedaj, ko je bil Luš že skoro pozabil na svoj boleči dogodek. Ne, ne, razkrit pa noče biti.

In Lojzek je iztaknil pod streho nekje zaprašen, starikav očetov slamnik. Tega si je nataknil na glavo in šel... No, kam je šel, še sam ni vedel.

Pot ga je pripeljala mimo potoka, ki je tekkel za vasjo. Tedaj pa se je ustavil ob vodi. Dobil je tam že Mihovega Andrejca, ki je bil kake dve leti stareji od njega, zraven pa zviti in navihani za tri Lojzke.

„Luš“, ga je pozdravil. „Luš, vidiš rac—ke tam na onem kraju?“

Mihov Andrejec ni mogel črke *k* prav natanko izgovoriti. Slišalo se je vselej ob besedah, ki so bile obremenjene s črko *k*, kakor bi se mu ustavil v grlu velik turščen (koruzen) žganec. Zato ga tudi Lojzek ni precej razumel.

„Kaj?“

„Vidiš — tam, rac—ke.“

„O ja.“

„Dajva jih prijeti.“

„Pa jih dajva.“

„Ob potokovem bregu je raslo nekaj starikavih vrb, pod njimi pa v močvirju množica rumenih kalužnic. Kadar je solnce posijalo nanje, tedaj se je videlo, kakor bi ves breg gorel z jasnim, iskrečim plamenom. V tem močvirju so kaj rade čebljale male Jožefove racke. Prestrašena koklja je hodila našopirjena ob bregu in z otožnim „klok — klok“ klicala predrzne mladiče na breg, a bilo je brez uspeha. Male njene gojenke se niso brigale za jezno in žalostno mačeho. Veselo čebljaje so žlobudrale po čisti vodi in iskale črvičev, tuintam je izginila kaka mala neprevidna ribica v širokem račjem klunu.“

Teh račk sta se lotila mala razposajenca. Voda ni bila globoka, komaj črez gležnje jima je segala.

Vsak od ene strani sta se jim bližala. In Andrejec je bil že stegnil roko, da bi jih prijel — a urno so mu smukale na okoli.

Luš pa je bil bolj previden in premeten. Prijel je svoj veliki slamnik in —

Ga vidite! Se mu ne smeje ves debeli obrazek, ali ne? Le natanko pogledjte!

„Andrejec, jo že imam!“ je veselo vskliknil.

„Res? — Jaz pa ne.“

In jezen je bil, zakaj je on ni prijel. A ta njegova jeza se je kmalu razkadila.

Komaj se je bil dobro obrnil v stran in začel zopet loviti z vso vnemo in gorečnostjo, ko ga je glasen „O jej“ predramil iz njegove delavnosti.

Ozrl se je proti Lojzku in nasmejal se je na vse grlo. Tolkel je z rokama ob kolena in solze so mu prišle v oči vsled obilnega smeha. Kar je videl, pa je bilo res vredno, da bi se vsakdo nasmejal in ne samo poredni Mihov Andrejec.

Luš je stal na eni nogi v vodi. Slamnik je plaval po potoku in račka se je hitela umikati iz slamnika. Drugo

nogo pa je molel kvišku in — velik rak, z močnimi kleščami se je oprijel palca Lojzkovega, čegar obraz je bil prestrašeno nategnjen v gube, ki so vse kazale, da je pri Lojzku oblačno in da se pripravlja na dež...

A Andrejcu se Lojzek prav nič ni smilil. Le še bolj se je smejal in kričal: „Zob ti bo izdrl, zob.“

Lojzku je bil to ogenj v strehi. Začelo je dežiti. Debele solze so mu polzele po licu in glasen, prestrašen „ojoj“ se mu je iztrgal iz grla. Nato pa je brcnil z nogo in rak je v velikem loku odletel v vodo.

A tudi Andrejca je zadela zaslužena kazen. Ko se je tako smejal in zvijal, tedaj je stopil na okrogel kamen, ki se je izpodmaknil in — „štrbunk“ je sedel Andrejec sredi vode.

In sedaj je bila na Lojzku vrsta, da bi se smejal. A njemu se kar nič ni ljubilo. Skobacal se je na suho in sedel v travo. Tu si je najprej ogledal

palec. No, sile ravno ni bilo. Le nekoliko rdeč je bil. To bo že minilo, si je mislil in odhajal proti domu.

Mejtem se je bil tudi Andrejec skobacal na suho, moker kakor miš. Žalostnega, potrtega srca se je vračal domov, saj je vedel, kaj ga je čakalo.

IV.

A mera Lojzkovega joka še ni bila polna. Še nekaj solz je imel na razpolago.

Ko je šel ves zamišljen proti domu in premišljal žalostno usodo današnjega dne in ni nič gledal okoli sebe, tedaj ga je ustavil Piskov Jakec. Ta ju je opazoval, njega in Andrejca, kako sta lovila račke. Zato ga je hotel podražiti. Jakec je bil že precej odrasel. Tudi v šolo ni več hodil. Otroke je pa še vedno

rad dražil. Ker je vedel, kaj je Lojzku najhuje, namreč če ga podraži, da mu bo „gumbe“ porezal, tedaj se ga je takoj lotil.

„Zakaj si lovil račke, a?“

„Mihov je rekel.“

„Zakaj?“

„Zato.“

„Čakaj, čakaj! Vse gumbe ti bom porezal. Kje imam britev?“

„Oha! Kar počakaj, kam se ti pa mudi?“

Začel je mahati z britvijo kakor bi mu jih hotel res porezati.

In iznova so se ulile solze in že tretjič danes se je slišal v dolnjem koncu vasi njegov glasni „ojej“. Jakcu je bilo to dovolj, da ga je podražil. Spravil je britev v žep in rekel:

„Le tiho bodi! Saj so še vsi.“

In ko je Luš videl, da ima še vse gümbe na hlačah, tedaj mu je usahnil studenec solz...

Šel je domov, vendar pri pravi volji ni bil ves dan takrat ..

* * *

Še mnogo bi vam lahko povedal takih-le iz življenja Mežnarjevega Lojzka, a za danes naj zadostuje. Bom pa drugič še kaj več...

Kaj so nam pripovedovali naš dedek?

(Spisal Zorán.)

11. Blagica in trije bratje-vrani.

starodavnem času, ko se je še koj uresničila vsaka beseda, ki so jo rekli stariši svojim otrokom, je živela mati, ki je imela tri sine in hčerko Blagico.

Nekega dne je pekla gibanco. Otroci so sedeli v kuhinji na pragu in so željno pričakovali gibance. Na njo so bili mati nadevali sira, vrhnje in tudi nekoliko meda; in kateri otrok se ne veseli medene gibancel? V kuhinji pa so bili otroci materi na poti, toraj so poslali Blagico po škafo vode, dečke pa v sobo. Blagica je koj ubogala, dečki pa so še obseleli na pragu.

„Kaj boste tukaj v nadlego“, dejala je mati nevoljna, ker niso hoteli ubogati, „v sobo pojdite, lakote, saj boste menda počakali, da se speče!“

Dečki so šli v sobo, a bili so nakrat strašno lačni, ker uresničila se je materina beseda, bili so „lakote“. Ko je prinesla mati pečeno gibanico na mizo, da bi jo razrezala, planili so dečki nad njo, jo kar z rokami raztrgali ter požirali cele kose. Začudena jih je gledala mati in rekla je jezno: „Ali ne boste počakali, da vam jo razrežem? Saj vendar ne boste sami cele pojedli, vrani!“

V hipu so dečki zakričali, nad mizo so zafrfotali trije vrani, in — dečkov ni bilo nikjer več. Uresničila se je materina beseda, bili so vrani. Zleteli so skozi odprto okno vun in milo zakrokali. Mati se je zavedela, da je lastne otroke zaklela; zgrudila se je na stol in bridko jokala.

Vrani so zunaj plaho letali semtertja, kakor bi ne vedeli, kam bi naj zleteli. Ko so ugledali Blagico, ki je nesla vodo, zleteli so k njej in letali okrog nje, kakor da se hočejo posloviti od nje. Začudena jih je gledala, da so tako domači ti vrani in da letajo baš okoli nje.

Djala je škaf v kuhinjo in vstopila v sobo; hotela je namreč povedati bratom, da letajo zunaj zelo krotki vrani. — Bratov ni bilo nikjer; mati je še vedno sedela na stolu, si pokrivala z rokama obraz in ihtela, na mizi pa so ležali kosi in koščki raztrgane gibance.

„Mati, mati“, rekla je Blagica, „zunaj letajo trije vrani, a so tako krotki, da bi jih lahko kar z roko prijela. Ne, tako domačih še nisem videla...“ Mati pa je še bolj jokala.

„Kaj jokate, mati? Ali so vas bratje razjezili?“ vprašala je Blagica sočutno.

Mati pa je huje in huje jokala.

Vrani so obletali zunaj vse, hlev, škedenj itd. in se poslovili od vsega. Prileteli so še na okno, zafrfotali s perutnicami, se dvignili visoko pod nebo ter odleteli daleč, daleč.

Mati je povedala Blagici, kaj se je zgodilo, in tudi Blagica je bila žalostna. — Ljubih bratov ne bo več videla; Bog vé, kje se bodo morali klatiti po svetu in kako se jim bo godilo. Stradali bodo, in mrzaz jih bo mučil, roparske ptice jih bodo preganjale in ljudje jih bodo zalezovali. Ubogi bratje, kaj, če se kateri ponesreči.... Žalost ji je polnila srce, in v vratu jo je nekaj tiščalo, kot bi jo bil kdo z vrvjo zavezal; udrle so se ji solze po licu in jokala je na glas.

„Mati“, je dejala, „jaz pojdem za njimi. In če treba, prehodim ves svet, samo, da jih najdem in rešim.“

„Ljubo moje dete“, rekla je mati nekoliko utolažena, ker v srcu ji je vstajala nada, da se Blagici posreči, da reši brate, „idi! Bog te čuvaj in privedi vas vse zopet nazaj v naročje vaše žalostne matere.“

Hodila je dolgo po svetu. Povsod je povpraševala, so li videli tri krotke vrane, a nikdo jih ni bil videl, nikdo ni vedel ničesa o njih.

Prišla je v velik gozd in hodila je po njem že tri dni, ne da bi prišla iz njega. Živila se je le z jagodami, ki si jih je natrgala. Prišla je do starega hrasta, ki je bil tako debel, da bi ga sedem mož ne obseglo; bil je votel in spodaj je bila luknja vanj. Ker je že bilo proti večeru, zlezla je v duplo. Kako se je začudila, ko je prilezla noter! Bila je v kuhinji; v enem kotu je bila miza, pri njej so bili trije stoli, in v drugem kotu je bila peč s kuhinjsko opravo. V enem kotu je bila lestva, in po nji je šla navzgor. Prišla je v sobo; tukaj so bile tri postelje in omara za obleko. Odprla je omaro in našla je obleko — svojih izgubljenih bratov.

Srce ji je bilo veselja. Da, našla jih je, našla je brate, svoje nesrečne zaklete brate. Rešila jih bo, naj velja, kar hoče. Hitro jim je postelje zrahljala in pometla po sobi. Šla je po lestvi nazaj v kuhinjo, skuhala večerjo in jo pripravila na mizo. Potem pa je urno-smuknila skozi luknjo zopet ven ter se je skrila v bližnji grm in čakala, kdaj se bodo vrnili bratje vrani. V

mislih si je že predstavljala oni veseli trenutek, ko privede brate rešene domov, ter poreče: „Mati, tu jih imate zopet, svoje ljube otroke!“

Nekaj je zafrfotalo v zraku, ozrla se je ter videla tri vrane, ki so prileteli. Spustili so se na tla in počivali pred luknjo.

„Ah, tako sem truden“, dejal je prvi, „ves dan sem letal okrog, pa — zastonj sem se oziral na vse strani. Rešitve ni in je ne bo za nas, reveže.“

„In jaz sem lačen“, tožil je drugi, „kako dobro nam je bilo doma.“

„Kako dolgo še“, je vzdihnil tretji, „kako dolgo še bomo zakleti. Zakaj smo mater ujezili ter jih nismo ubogali! Mogoče, da nikdar, nikdar več ne pridemo domov nazaj.“

Zlezli so v duplo, in Blagica, ki je vse slišala, je smuknila iz grma k hrastu ter prisluškovala. Ubogi bratje, kako so se ji smilili! Pomagati jim hoče, rešila jih bo na vsak način. Pritisnila je uho na hrast, da bi ji ne ušla nobena besedica. Slišala je, kako so bratje radostno vskliknili, da so našli večerjo pripravljeno na mizi in po kuhinji vse lepo pospravljeno.

„Rešitev je blizu“, je rekel najstarejši.

„Nekdo je bil tukaj“, dejal je srednji brat, „ki nas ima rad, ki nam želi dobro; a kdo?“

„Iščimo ga“, je vskliknil najmlajši, „iščimo, saj ne more biti daleč od tod.“

Že se je hotela Blagica oglasiti in zlesti skozi luknjo v duplo, ko je nakrat slišala, da je najstarejši vran rekel z žalostnim glasom: „Nič ne iščimo. Ali ne vesta, da smo vrani in da moramo vsakemu človeku, ki ga dobimo v kremplje, izključvati oči? Ali hočeta, da onesrečimo svojega dobrotnika ali svojo dobrotnico, ki nam je večerjo pripravila in vse tako lepo uredila po sobi? Beži človek“, je zaklical na glas, „beži, da se ti ne zgodi nesreča, ker kmalu pride ura, ko se nas poloti divjost. Pridi pa po solnčnem zahodu, takrat ne bomo zakleti, in se ti ne zgodi nič hudega.“

Komaj je izgovoril te besede, polotila se jih je divjost. Obupno so zakričali, frfotali s perutnicami ter iskali človeško sled. Prestrašena je zbežala Blagica v gozd in se je skrila v gosto grmovje.

Ko je solnce s svojimi zlatimi žarki zadnjič poljubilo vrhove dreves ter se skrilo za goro, prišli so iz hrastja bratje; bili so v človeški podobi. Blagica je vstala ter se je s trepetajočim srcem bližala hrastu, ker veselila se je svidenja in — bala se je. Našla je brate pred hrastom. Hiteli so ji na-proti, jo veselo pozdravili in objeli.

„Ti si, Blagica“, so vskliknili, „o hvala Bogu, da si se prej skrila. Vsak večer se nas poloti divjost, da vse razdrapamo, kar nam pride v kremplje, potem se iznebimo zakletja in zopet postanemo ljudje. Zjutraj se izpremenimo v vrane ter moramo letati čez hribe in doline.“

Pripovedovali so ji, kako so prileteli semkaj, našli ta hrast in si napravili najpotrebnejše, da jim ni prehuda sila. In sestra jim je pripovedovala, kako žalujejo mati za njimi in kako jih je iskala križem sveta, ter dejala: „Veliko sem prestala, ko sem vas iskala, a vse rada pretrpim, samo da vas rešim.“

„O, zlata naša Blagica, ti nas hočeš rešiti?“, so rekli veseli vsi h kratu.

„Da, hočem vas, le povejte mi, kaj mi je storiti.“

Povedali so ji, da ne sme ni besedice izpregovoriti, da mora tri leta molčati, tako da jih reši.

Šli so v hrast ter si pripovedovali, kaj so doživeli. Ostala je pri njih, da jim je kuhala, pospravljala itd. Bratje so ji na večer, ko so postali ljudje, pomagali in stregli pri delu, če še ni mogla po dnevi vsega opraviti. Ko se jih je polotila divjost, je vselej zbežala v gozd ter se skrila. Živel so složno in bratje so jo kratkočasili s tem, da so ji pripovedovali, kaj so doživeli na svojih izletih. Ona jim je prikimavala, se jim smejala, če se jim je pripetilo kaj smešnega; jih pomilovalno pogledala in pobožala, če se jim je pripetila kaka nezgoda, a izpregovorila ni besedice ne. To je bilo zelo mučno. Rada bi jim bila kaj povedala, rada jih kaj vprašala, a ni — smela.

Nekoč je pripovedoval najstarejši, da bi ga bil neki lovec skoraj ustrelil. Sedel je na vrhu smreke ter truden počival od daljnega izleta, kar zasliši pod seboj šum, ozre se ter zagleda lovca, ki je meril nanj. Prestrašen je vzletel, a v tem hipu je počila puška in kroglja mu je svrčala za las mimo repa. Če bi ne bil vzletel, bil bi ga lovec zadel in . . . Blagici je kar sapa zastala in sočutno mu je pogladila kodrasto glavico, ko je nehal pripovedovati. Kako rada bi ga bila potolažila, a ni — smela!

„Jaz sem danes tudi komaj odišel smrti“, pravil je srednji brat, „letel sem namreč čez morje. Nad mano višnjevo nebo, ki je bilo čisto kot ribje oko; pod mano zelena morska gladina, ki se je bliščala v stoterih barvah, ko so se lomili ob njej solnčni žarki; od daleč sem je plavala ladija liki golob, ki je razprostrl bele peruti: tako me je prevzel ta prizor, da sem se popolnoma zamaknil v to krasoto. Letal sem in letal ter se nisem mogel nagledati vse te lepote. Niti opazil nisem, da so se zbrali na obzorju črni oblaki. Grom me je predramil iz mojih sanjarij in prestrašen sem naglo letel proti kopnemu, da bi odišel nevihti; a ni bilo mogoče. Ulila se je ploha, kot bi iz škafa ulival, in od vetra razburkano morje je gnalo val za valom na vse strani. Veter je bil tako močen, da me je vrgel v peneče se morje. Plaval sem, si mislil tako malo počiniti ter nabrati novih močij za nadaljno borbo. Bil sem že od dežja itak moker, da je kar teklo od mene, pa še se pripodi val, ki me je tako oškropil, da sem se premočil do kože. Žalosten sem se oziral, ni li kje blizu skala ali ladija, kamor bi se rešil. Kar opazim, da se drvi velik val proti meni; zbral sem vse svoje moči ter prestrašen vzletel. In to je bila moja sreča. Val bi me bil gotovo zagrebel globoko v morje za — vedno. Zapazil sem ladijo, ki jo je vihar gonil po morju kot orehovo lupino. Vsedel sem se na jambor in se tako rešil strašne nevarnosti. Vihar se je kmalu zopet polegel, morje se je umirilo, in ladija je mirno plula naprej. Počini sem si ter si oddahnil od groznega straha, ki sem ga prestal, in ko je ladija prišla blizu kopne zemlje, sem vzletel in srečno priletel domov.“

Nato je pripovedoval najmlajši brat, kako je komaj ušel orlu, ki ga je hotel ugrabiti.

Blagica jih je pomilovala iz dna srca ter jim stregla kolikor mogoče, da jim je vsaj nekoliko olajšala težko stanje. In tako je mineval dan za dnem, teden za tednom.

Minulo je že skoraj leto dnij, kar je bila Blagica pri bratih, ko se je nekega večera zopet izprehajala po gozdu ob solnčnem zahodu, ko se je lotila bratov divjost. Nikdar, kar je gospodinjala bratom, ni videla razun njih žive duše, in to je bilo dobro, saj ni smela govoriti. Zelo se je torej začudila, ko je nakrat srečala lovca. Čez ramo je imel puško, ob strani pa lovski nož; spremljala sta ga dva velika psa.

Postal je ter jo vprašal, kdo je, kaj dela tukaj in kako je prišla semkaj. Ponudil se ji je tudi, da jo vodi iz gozda, če je zašla. A ni mu odgovorila, temveč je zbežala. — Tega lovca je odslej večkrat srečala. Vsikdar jo je kaj vprašal, a ni mu nič odgovorila; mislil je torej, da je mutasta.

Nekoč je prinesel s seboj papir in svinčnik ter jo je prosil, naj mu zapiše, kdo je, kaj dela tukaj in ali bi ne šla ž njim.

Napisala je: „Ime mi je Blagica, ne želim iti z vami, tukaj delam pokoro, in samota se mi je priljubila.“

„Blagica si“, je rekel lovec, „to je lepo ime; gotovo imaš blago srce, ker so ti dali to ime. Jaz sem grof in imam na robu tega gozda veliko, lepo graščino. Pojdi z menoj, Blagica, bodi moja žena in dobro se ti bo godilo vse tvoje žive dni.“

Tukaj v gozdu je morala večkrat trpeti lakoto in žejo, dostikrat jo je zeblo, če je hlidel hladen veter, in prestati je morala mnogo drugih težav. Ali bi toraj ne bilo boljše, da gre s tem prijaznim lovцем, ki je bogat grof? Gospa bo, po belem gradu bo šetala, in ne bo je mučila nobena skrb. Že je mislila privoliti, a spomnila se je svojih ljubih bratov in svoje drage mamice, ki noč in dan žaluje za svojimi otroci. Ali bi mogla biti brez skrbij, ko so njeni bratje nesrečni in se joka njena mati? Vsak grižljaj, ki bi ga pojedla, in vsak požirek, ki bi ga izpila, bi ji ogrenil življenje, ker bi jo spominjal, da ima ona vsega dovolj, a njeni bratje in njena ljuba mati pa silo trpe in bodo trpeli vse svoje življenje, ker jim ona, Blagica, ni hotela pomagati, ko bi bila lahko. Ali bi še bila „Blagica“ t. j. blaga deklica, če bi svojce zapustila, le da bi lahko ona živela brez skrbij? Ne, ne, proč s temi mislimi...

Mahnila je z roko, kot bi se jih hotela iznebiti, pokimala z glavo, da ne gre, ter zbežala.

Svoja dela je opravljala odslej zelo raztreseno. Bratje so jo skrbno vpraševali, je-li morda bolna, ali kaj ji je. Ona pa je le skimavala z glavo, da ni nič.

Kako rada bi jim bila potožila in povedala vse, da bi si bila olajšala srce, a revica ni smela.

Nekega večera, ko se je zopet morala sprehajati po gozdu, ker se je bratov bila polotila divjost, stopijo nakrat pred njo trije možje ter jo siloma denejo v zaprt voz in jo odpeljejo h grofu v grad.

Grof je bil zelo vesel, ko so mu pripeljali Blagico. Dal ji je najlepše sobe v svojem gradu za stanovanje ter ji nastavil krasna oblačila, da bi se

preoblekla; a ni se hotela, temveč v kôt je sedla ter bridko jokala. Nosili so ji najboljša jedila in vina, kar so jih premogli v gradu, a ona je jedla le toliko, da ni umrla lakote. Vedno je mislila na svoje brate in na svojo mater.

Nekoč je šla na izprehod v vrt in se je vsedla na klop. Prileteli so trije vrani, bili so njeni bratje. Eden se ji je vsedel na ramo, drugi na roko, tretji pa na krilo. Pravili so ji, kako so jo iskali že križem sveta ter da so slišali njen jok iz tega grada in so toraj vedno letali tukaj okoli, da bi jo videli, a zaman. Šele danes se jim je posrečilo, da so jo našli.

Gladila in božala jih je, pogledovala jih sočutno in — molčala. Kako rada bi jih bila tolažila, čeravno je bila tolažbe sama najbolj potrebna; rada bi jim bila povedala, da bi ž njim šla nazaj, da si ničesa bolje ne želi nego to, a ni — smela.

Od tega časa je zahajala večkrat na vrt ter se je kratkočasila z bratirvani. Pazila je, bi li ne mogla kje uiti, a ni ji bilo mogoče, ker je bil vrt okoli in okoli dobro ograjen.

Dekla je Blagico zatožila grofu, da je čarovnica, ker se pogovarja z vrani ter občuje ž njimi. Grof se je hotel sam prepričati in ko jo je nekega dne videl, da so res prileteli trije vrani k njej, katere je božala, in kateri so govorili, je bil prepričan, da je Blagica čarovnica. Dal jo je zapreti v temno ječo, ter ji rekel: „Tukaj delaj sedaj pokoro, kakor si se mi nalagala, da si jo v gozdu delala! Dokler ne izpregovoriš, boš zaprta.“

V ječi se ji je zelo hudo godilo. Ležati je morala na trhli slami in hrano je dobivala zelo slabo. Ves dan ni prisijal solnčni žarek v ječo, temveč biti je morala v vedni temi.

„Izpregovori le eno besedico, da si nedolžna“, ji je šepetal neki glas, in rešena boš takoj vseh muk; zopet boš stanovala v lepih sobah, zopet se boš lahko sprehajala v solnčnem svitu po lepem vrtu in zopet boš imela vsega dovolj, česar koli si boš poželela.“

A zmislila se je na uboge brate in na žalostno mater ter je vse voljno trpela.

Bila je zelo dolgo v ječi in nekega dne so jo poklicali iz nje ter so jo peljali na polje, kjer je bila pripravljena velika grmada. Okrog nje je bilo zbranih dosti gospodov in veliko ljudstva. Izmed gospodov je stopil grof pred Blagico in rekel: „Sodniki tukaj“, pokazal je na gospode, „so te obsodili na smrt; na tej-le grmadi boš sežgana, ker si čarovnica. Jaz sem prosil za te in izprosil, da se smeš zagovarjati, toraj govori, če ne . . .

Blagica se je zgrudila na tla, si pokrila obraz z rokama ter bridko zajokala.

Tako mlada in mora umreti, strašno umreti! Toliko je že prestala, odpovedala se je grofovemu bogastvu, ki ji ga je ponujal, v ječi je že zdihovala in vse zaman. Ne, ne, ne sme umreti, saj se lahko reši strašne smrti, povedala bo vse, povedala, kako ji je mati zaklela brate, katere bi rada rešila, da torej ona, Blagica, ni čarovnica. — Pa ne, kaj bi počeli ubogi bratje in žalostna mati, če bi izpregovorila! Vse svoje žive dni bi bili zakleti in nesrečni, in mati bi jokali neprestano ter bi morali prezgodaj leči v grob, ker bi otrok ne bilo nazaj. „Prestati hočem vse muke“, si je mislila, „samo da rešim brate in utolažim mater.“

Vstala je ter srčno stopila na grmado. Vsi so strmeli; menili so, da se bo zagovarjala, a ni se hotela. Že so hoteli užgati grmado, kar prijezdijo trije jezdec, ki so že oddaleč mahali z robci in klobuki.

„Počakajmo“, so dejali sodniki, „da vidimo, kake novice prinesó ti jezdec.“

Blagica je koj spoznala jezdece, bili so njeni bratje.

Vpili so že od daleč: „Nedolžna je, nedolžna!“ in ko so prijezdili, so povedali, da so bili zakleti in da je Blagica molčala, da bi jih rešila.

„Ljuba sestra“, rekli so Blagici, „baš sedaj so pretekla tri leta, odkar si molčala. Rešeni smo, in rešena si tudi ti.“

Vzeli so Blagico raz grmado, in vsi so se ji čudili ter jo slavili, da je bila tako stanovitna in da je tako zelo ljubila mater in brate.

Grof jo je vzel za ženo; poslali so po mater, ki je bila neizmerno vesela, ko je videla zopet svoje otroke, in obhajali so veselo gostijo.

Vsem se je prav dobro godilo, najbolje pa Blagici, ker grof je bil neizrečeno bogat in dajal ji je vsega, česar si je le želela. Tako je bila obilo poplačana za vse muke, ki jih je prestala, ker je mater in brate tako zelo ljubila; pa večni Bog, ki ji je dal že na tem svetu srečo in zdravje, jo je po smrti v nebesih gotovo tudi poplačal za njeno ljubezen.

LISTJE IN CVETJE.

Iz zaklada naših pregovorov.

20. Sova senici pravi glavana.

Ta pregovor se gostokrat sliši v življenju. Vzet je iz naravoslovja. Sova in senica sta si sicer kaj malo podobni in stojita precej narazen v učni knjigi: le glavi imata obe jako debeli. Ko bi bilo v tej razmerno veliki glavi tudi več z modrostjo napolnjenih možganov kakor v drugih glavah, bi to še ne bila tolika napaka, marveč še spoštljivo bi se opozarjalo na to posebnost, češ zato sta bolj glavati, ker sta tako zelo učeni. A skušnja priča nasprotno: senica je dovelj butalasta, sova je pa že prišla v pregovor zaradi neumnosti; če namreč vidimo kakega precej nerodnega in topega človeka, pravimo, da stoji in gleda, kakor „čuk“. — Pa tudi to je pri našem pregovoru le bolj postranska reč; poglavitno je to, da si upa grda sova, ki ima sama tako debelo bučo, senici očitati isto napako, češ, da je glavana, t. j. tica s predebelo glavo. — S tem pregovorčkom se torej lahko prav primerno ponagaja vsakemu, ki drugim očita napake in pregrehe, katere ima sam, morda še v večji meri. Čujte vzgled.

Šel je grbast človek zjutraj na vse zgodaj po cesti in srečal znanca, ki je bil na eno oko slep. Ta ga potiplje za grbo ter zbadljivo reče: „Kaj, tako zgodaj neseš v mlin?“ Oni mu pa položi prst na slepo oko in odgovori: „Čuda, da vidiš, ko si odprl še le eno okno!“

Rebus.

(Priobčil Mirko M.)

A f' k k k

(Odgonetka in rešitev in imena rešilcev v prih. listu.)

Uganka.

(Priobčil Mirko M.)

Zveseli te prvo rado
Ker prijetno krog duhti,
A nedolžno drugo mlado
Temu slično se ti zdí.
Združi zdaj oboje to,
Na celoti prvo bo.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76. v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržiš. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.